

4. SÜSTEEMSELT OLULISED ARVELDUSSÜSTEEMID

4.1. PANKADEVAHELISED ARVELDUSSÜSTEEMID

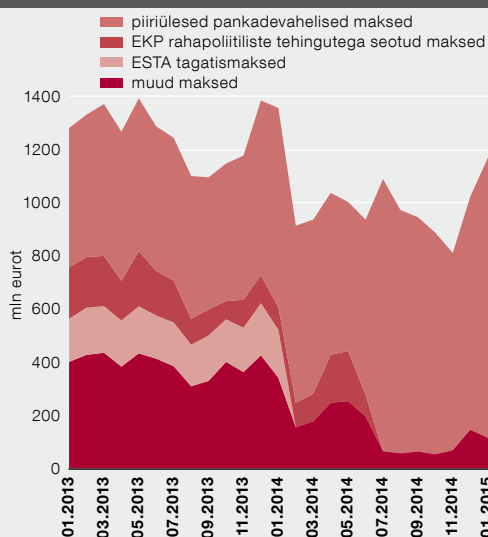
Suurmaksete arveldussüsteemi TARGET2-Eesti vahendusel tehti 2014. aasta teisel poolel päevas keskmiselt 759 makset kogukäibega 956 miljonit eurot (vt joonis 4.1.1). Maksete arv oli aasta varasema ajaga võrreldes ligikaudu kaks korda suurem, kuid käive 6% väiksem. Kõige enam on kasvanud piiriüleste kliendimaksete arv. Riigisiseste maksete hulgalet on avaldanud mõju jaemaksesüsteemi ESTA sulgemine 2014. aasta veebruaris. TARGET2-Eesti käivet on mõjutanud enim see, et Eesti pangad ei ole enam teinud eurosüsteemi rahapoliitiliste tehingutega seotud makseid. Süsteemi kogukäibest moodustasid 2014. aasta teisel poolel enam kui 90% piiriüle- sed pankadevahelised makset, millest peamine osa tehti suuremate pangagruppide sees.

Jaemaksed arveldatakse **EBA Clearingu süs- teemis STEP2**, kus tehti 2014. aasta teisel poolel keskmiselt 105 tuhat riigisisest makset päevas kogukäibega 142 miljonit eurot. Makseid oli 1% vähem ja käive 4% väiksem kui aasta varem jaemaksesüsteemis ESTA. Makse keskmine suurus oli 2014. aasta teisel poolel 1352 eurot. Riigisisese jaemakse keskmine suurus ei ole viimase nelja aasta jooksul palju muutunud ja on püsinud 1300 euro juures. Pankadevaheliste jaemaksete käive peegeldab üldist majandus- aktiivsust (vt joonis 4.1.2).

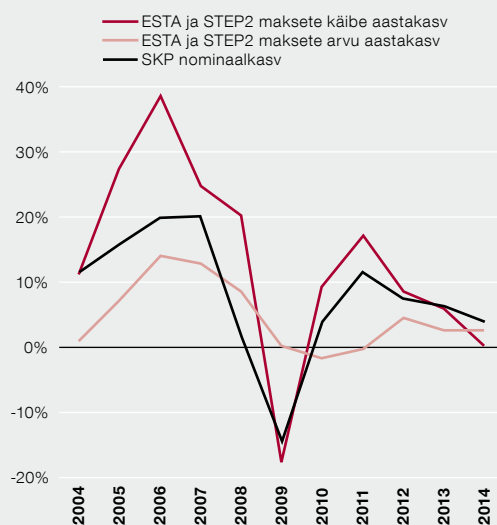
4.2. RISKID JA JÄRELEVAATAJA HINNANG

Järelevaatamise eesmärk on aidata tagada makse- ja arveldussüsteemide ülesehituse ja toimimise usaldusväärsus. Selleks selgitatakse välja süsteemide riskid, neid analüüsitakse ning tehakse ettepanekud riskide vähendamiseks ja süsteemide tõhustamiseks.

Joonis 4.1.1. TARGET2-Eesti maksete käibe struktuur

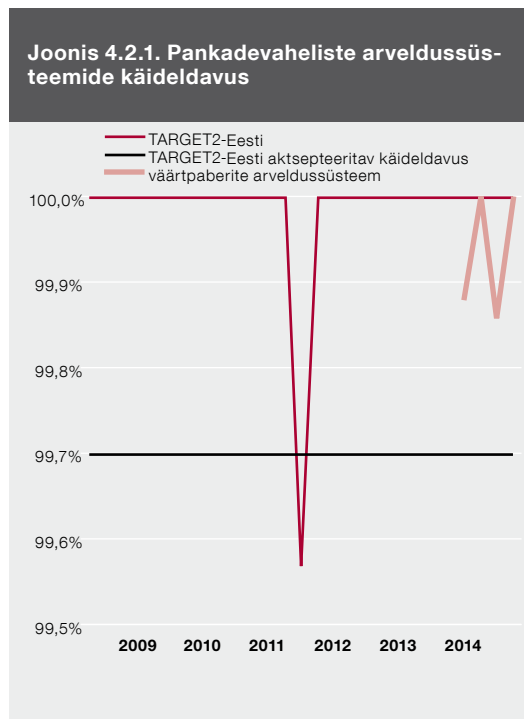

Joonis 4.1.2. ESTAs ja STEP2s arveldatud maksete käibe ja arvu kasv ning SKP kasv

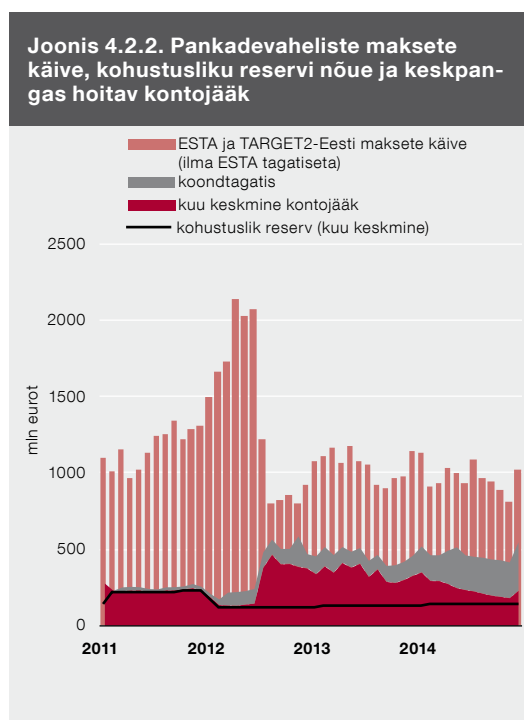
Eesti Panga järelevaatamise alla kuulusid 2014. aastal kaks süsteemselt olulist süsteemi: Eesti Panga hallatav reaalarajaline brutoarveldussüsteem TARGET2-Eesti ning Eesti Väärtpaberikeskuse (EVK) hallatav väärtpaberi-arveldussüsteem. Lisaks võeti 2015. aasta alguses järelevaatamisele kaardimaksete süsteem, kuna see avaldab süsteemis töödeldavate kaardimaksete suure arvu ja turuosa tõttu mõju raharingluse toimimisele.

TARGET2-Eesti toimis 2014. aasta teisel poolel oluliste tõrgeteta ning süsteemi käideldavus oli 100%. Süsteemile ja Eestis tegutsevatele pankadele avaldasid mõningast mõju kaks TARGET2 ühisplatvormi tõrget. 15. oktoobril põhjustas teenusepakkuja 25 minutiks ühenduse katkestuse ning 9. detsembril tuli ette intsident, mille tõttu ei jäänud ühtegi makset tegemata, kuid osalejatel ei olnud süsteemis toimuva kohta päeva lõpus infot. Selle intsidendi tõttu lükkus arvelduspäeva lõpp ühe tunni võrra edasi. Need tõrked ei avaldanud mõju süsteemi käideldavusele (vt joonis 4.2.1).

Pankade likviidsuspuhvrid olid arvelduste sujuvaks toimimiseks piisavad ning pankade vajadus Eesti Pangalt päevasisest laenu võtta oli minimaalne. Päevasisest laenuvõimalust ehk koondtagatise vastu avatud krediidiini kasutas selle võimaluse loonud kuuest pangast vaid kolm. Üleölaenu pangad ei vajanud. Pankade Eesti Pangas hoitav keskmine kontojääk oli 2014. aasta teisel poolel 212 miljonit eurot. Kontojäägi vähenemist on soodustanud EKP nõukogu otsus langetada 11. juunil 2014 hoiusutamise püsivõimaluse intressimäär negatiivsele tasemele (vt joonis 4.2.2).

Lisaks TARGET2-Eestile kasutavad Eestis tegutsevad pangad veel kahte eurosüsteemi süsteemselt olulist, EBA Clearingu hallatavat maksesüsteemi: jaemaksete arveldussüsteemi STEP2 ja

tähtjalist suurmaksete netoarveldussüsteemi EURO1. Need piiriülesed süsteemid toimisid 2014. aasta teisel poolel samuti oluliste tõrgeteta.

Eesti Väärtpaberikeskuse (EVK) hallatavas väärtpaberite arveldussüsteemis esines 2014. aasta teisel poolel üks intsident, mille tõttu langes poolaasta keskmine käideldavus 99,92%ni. 30. septembril katkes kontohalduri-

tel võrguühenduse probleemide tõttu 48 minutiks ühendus väärtpaberite arveldussüsteemiga. Kontohaldureid teavitati probleemist õigel ajal.

EVK on viinud pärast väärtpaberiarveldussüsteemi hindamist tehtud soovitusi ellu plaanipäraselt. Lisaks on EVK-l käsil olulised arendusprojektid, nagu T2Siga liitumise ettevalmistus ja uue arveldusplatvormi X-stream arendamine.